

Gòdë – Czas Bòżégò Narodzeniégò

Słowò „Gòdë” w słowiańskich jãzëkach òznacziwò czas redotë ë wieselégò. Pò kaszëbskù Gòdama nazëwò sã cząd swiãtów Bòżégò Narodzeniégò.

Kaszëbsczé Gòdë zacinają sã òd Wilëje sztërë dwadzestégò gòdnika ë kùńczą sã w Trzech Królów, 6 stëcznika. To je czas przechòdaniégò sã katolëcczi tradicje z wiele starszima przedchrzescëjańszima zwëkama. Ne stòré òbrzãdë sã nôwicy zrzeszoné z tczą dlò rodë. Tak tej we Wilëjã, to je w wieczór przed Bòzim Narodzeniem, kaszëbsczé rodzënë sòdają razã do stołu, do pòspólny wieczorzë, a je na ni blòs pòstné jestkù. Takò wieczorzò dôwni nie bëła tak widzałò. Jadło sã to co bëło doma.

We Wilëjã sã jadłé blòs rëbë (mòrszczé: sledze, laksë, wãgòrze ë pòmùchle, abò jezòrné: szczëczy, mòrénczi, płotczy, òkùnczi ë karpie). Tradicjowò je téż zupa ze sëszonégò brzadu (slëwów, krëszków ë jabków) ùwarzonégò w jednym triglu.

Wicy jak òd sto lat w kaszëbskich chëczach stroji sã gòdowé drzewkò. Je to danka abò chójka. Przeòblokò sã nã bómã kùglama, papierowima lińcuchama abò jinszima złotkama. Dzecë ë starszi nen òbstrój jész czasã robią sami, w czas dłudżich adweńtowëch wieczórków.

Przòdë miast danczi Kaszëbi w nòrce jizbë mielë stac lop zbòza, chtëren miòł bëc symbòlã bòkadoscë, nòdzejã na to, że doma nigdë nie zafelò chleba.

Pò wieczorzë spiéwò sã razã gòdowé piesnie. Kòlãdów mają Kaszëbi dichtich, dosc cobë przespiewac całi wieczór. Jész 30-40 lat nazòd we Wilejã móg sã spòdzewac òsoblëwëch gòscy. Gwiòzdczi, Gwiòzdze, abò Panëszczy chòdzëfë òd chëczy do chëczy, cobë përzna pòdokazowac dzecóm ë starszim. Teròzka tegò je coròz mni. W tim karnie sã pòstacëje zwierzãt ë lëdzy, a czasã téż diòbeł ë smierc. Smierc w słowiańskich kùlturach je òblokłą na biòto białką z kòsą. Zwierzãta to nôczãscy sã: kòza, miedwiëdz, bònón ë kón. Przëchòdò téż Cëgón ë Szandara.

We Wilějã w kaszëbsczich chëczach źdze sã za Gwiôzdorã. Òn doch przënôszô darënczi. Je to òsoblëwô sztatura. Dzecë mają gò richtich strach! Òblekli je w kòzëch ze skòpa. Mò larwã na gãbie, miech z darënkama ë rózgã dlô nielusëch dzecy. Ùstny gòdają dzecóm, cobë szlë zazdrzec w òkno, bò móže mdze tam widzec betlejemską gwiôzdã. W tim wszëtczim móže nôgle przinëc Gwiôzdór!

Pò darënkach dzecë jidã spac, a ùstny biežã do kòscoła na Pasterkã. To je mszô tak pòzwónô òd pasturzów, co w Betlejem bédło paslë ë pierszi nalezlë Pana Jezësa. Bòže Narodzenié swiãtëje sã bez dwa dni: 25 ë 26 gòdnika. Pierszégò dnia z wiksza wszëtccë sã doma, le ju w drëdzi dzëń jidã do swòjëch familiów abò drëchów. Òglowò cali gòdowi czas je swiãtim czasã. Jãž do Trzech Królów nìcht sã nie bierze za czãžkã robòtã. Nawetka doch wëprac móže pózni!

W Zylwestra gbùrze szlë dówni w ògród abò sòd ze zwònuszkã. Stòwalë kòl kòzdi bómë, zwònilë ë gòdalë: Jãdrné jabka! Jãdrné krëszczy! Szło ó to, cobë to w nowim rokù dało dobri brzòd. Rëbòcë zwònilë na sztrãdze, co miało zbùdzëc rëbë ë dac jima fùl jadra nëch rib.

Przez cali tidzëń òd Nowégò Rokù do Trzech Królów jidze pòtkac na szasëjach dzecë ë młodëch przezebłokłëch za nëch Trzech: Kaspra, Melchiora ë Baltazara. Ti spiëwają gòdowé piesnie ë mają w rãkach szopkã. Figùrczi w źłòbkù przedstòwiają scenã narodzeniégò Pana Jezësa w towarzëstwie pasturzów ë bëdełka. Lëdze dówają tim Królóm, jaczé drobné pieniãdze, czile dëtków. Në ja ë to ju je òstatny zwëk, co je na Kaszëbach zrzeszony z Gòdama!